

mana). I al costat d'això hi ha *enarcat*, que ve a ser també 'rígid'; així ho deia ja Verdager en l'*Atl.*: els Atlants fugint del cataclisme «apilan los cadavres dels anegats, a munts, / y agabellant-los, d'artsos y romaiguera ab rapes, / als vius fan de passera los *anarcats* difunts» (IX, 20d): els cossos rígids fermats uns amb altres els fan de pont damunt l'aigua. Així en efecte ho confirmen dades de Tort. i Gandesa (*AlcM*) on pren el matís de «entumit de fred», que al capdavant és també 'enravenat'. Realment és fàcil de comprendre la comparació del cos encarcerat d'una persona que pateix dolor, o un cop d'aire, amb un arc tesat, tibant, inflexible.

Mots afectius i intensius com *encarcerat*, *-arar*, es presten a les alteracions fonètiques que n'augmentin la força expressiva i contribueixin a donar al mot un aspecte de cosa acostumada i familiar. El canvi d'*enarquerar* en *encarcerar* li donava un cos geminat o al·literatiu i el ficava dins tot un grup de verbs expressius en *enc-*: *encorbar*, *enrancar*, *encamarar*, *encarranquinar*, *encavallar*, i en particular *encarcerar* 'empresonar', que si no convencia com a font principal (i més el seu mal documentat al·lòtop, de *CARCAR*) podria ja bastar per explicar-nos la modificació d'*enarquerar*: així es tenia un radical *CAR-CAR* eminentment adequat per suggerir la idea de cosa exageradament encongada. I si això va passar amb *enarquerat* també es donà en la variant més simple *enarcar*, com sigui que en algun punt de Mallorca es diu d'un constipat que s'ha agafat fort (a Artà, *AlcM*), i la persona fortament encadarnada pot estar també envarada del coll, dels músculs de l'esquena, etc.

La terminació d'*enarquerat* en lloc d'*enarcat*, potser no es pot descartar que es degui a un punt de partida *arquer* o *arquera* (l'arquera o espiellera és un lloc ben encongit). Però més aviat pot tenir també una gènesi més material, fins i tot admetent una repercussió de líquida (*enredrat* al costat de *enrederat* = de *rede* 'rígid'), seguida d'anaptixi *encarcerat* > *encarcerat*. Però també hi pogué haver l'acció d'un d'aquests parònims a què hem passat revista: en primer lloc *encarcerat*, *encamarat*. I *-erat* passava fàcilment a *-arat*, cf. *aclaparar* de *claper*, etc.

DERIV.: *Encarcerar*, *-ar-se* [Belv.; 1895, Ruyra]. *Encarcerament* [Belv.]. *Desencarcerar*; *-carament*.

1 Figura en l'App. Probi (tal com el paral·lel *PASSAR* per *passer*); del ll. vg. va passar manllevat al gòt. *karkar*; i Heraeus (*ALLG* XI, 308; XII, 87) en va aplegar altres dades des de 87 d. C.

Encarcassella, cf. *fer carcassilla* 'fer esqueneta' i cast. *curcusilla/curcasilla/culcasilla* 'carpó' (DCEC, de *CULI CASELLA* I, 988; IV, 979 (popularment es diu *per la part del cul* amb el valor de 'a l'inrevés').

Encarcat, V. *encarcerat* *Encarcerament*, *encarcerar*, *-erat*, V. *càrcer* (i cf. *encarcerat*) *Encarenar*, *-nat*, V. *carena* *Encarendir*, encreuament d'*encarir* amb *engrandir* *Encarestiar*, *encarida*, *encarir*, V. *car* *Encarnellat* V. *caramel(-lo)* *Encarn*, *encarnació*, *encarnada*, *encarnadura*, *encarnant*, *encarnar*, *encarnat*

(*ungla encarnada* és l'equivalència genuïna del lamentable castellanisme *uñero*), V. *car* *Encarnella*, 'carxofa' (Elx), var. d'*ALCANARIA* (*encanària*), cast. *alcaneeria*: potser d'una metàtesi *alcanareya* (cf. *alcarauilla* < àr. *qarayya*) *Encarnissament*, *encarnissar*, *-issat*, V. *car* *Encaro*, *encarós*, V. *cara* *Encarrabinar*, alteració d'*encalabrinar* (*CALAVERA*, *CADÀVER*; contaminat per *carrabina*)

Encarranquinar, junt amb el men. *encancarrinar*, sembla resultar d'un encreuament entre *enrancat* (amb altres de la família de *cranc*) i *enconar* (amb *inquina*, etc.); cf. també *encancat*

Encarrassar, V. *carràs* *Encàrrec*, *encàrrega*, *encarregar*, *-egat*, V. *carregar* *Encarrellar*, V. *carro* *Encarrenyar*, V. *encanyarrar* (CA) *Encarrerament*, *encarrerar*, *encarreronar*, *encarretar*, *encarretonar*, V. *carro* *Encarreuat*, V. *carreu* *Encarriar*, *encarrillament*, *encarrillar*, V. *carro* *Encarrincallar*, alteració d'*encarranquillar*, forma paral·lela a *encarranquinar* *Encarronyir*, V. *carronya* *Encarta*, *encartació*, *encartada*, *encartalles*, *encartament*, *encartar*, *encartona*, *encartament*, *encart(r)onar*, V. *carta* *Encasacar*, V. *casaca* *Encasalar*, *encasament*, *encasar*, *-asat*, V. *casa* *Encascavellat*, V. *cascavell* *Encasellament*, *encasellar*, amb el significat de '+assignar un lloc a candidats, en un govern representatiu, prescindint de la voluntat democràtica del poble', amb el qual s'usa des de primers del segle, i ja es troba en Maragall i en Cotomines («El Poble Català», 8-iv-1910, etc.), *-ellat*, V. *casella* (CASA) *Encasquetar*, V. *casc* *Encassar-se*, sembla forma de compromís entre *encussar-se* i *encanar-se* (derivats de *ca* i el seu femení *cussa*) *Encassada*, pron. errònia, per *encasada* (CASA) *Encassotat*, V. *cassot*

ENCASTAR, 'fixar (una cosa) en una altra fent-la entrar dins aquesta', 'adherir íntimament', del ll. vg. *INCASTRARE 'inserir, articular' (d'on INCASTRATURA, INCASTRATOR en textos vulgars i tardans), d'origen incert, potser alteració d'un *INCLAUSTRARE que substituiria el ll. INCLŪDĒRE 'encastar (joies, etc.)' (ll. vg. *inclaudere*, *inclausus*); la forma catalana (de la qual és manllevat el cast.) *engastar* i variants) és una alteració d'*encastar* deguda a la influència d'un antic sinònim *encastonar*, i del seu primitiu *castó*, *gastó*, 'encast (de joies, etc.)', que per la seva banda es prengué del fr. ant. i dial. *caston* id. (avui *chaton*), provinent del fràncic *KASTO* (al. *kasten*) 'capsa'. □ 1.ª doc.: *encastar*, doc. des de 1283 (*encastadura*, 1275), i en textos literaris des del S. XIV; *encastar* en alguns textos oc. i cat. del S. XIII; el dialectal *engastar*, c. 1460, JoMartorell.

«Duos veixels auri in quibus sunt *encastati* 4 balaix i 3 safirs», doc. de 1283, recollit junt amb uns 18 testimonis rossellonesos (en cat. i en b. ll.), dels Ss. XIV-XV, *InuLC*; afegim-n'hi encara el de 1313 que donarem amb context a *ROBÍ* (Finch, *Acta Ar.* III, 240), i «unus anulus auri in quo est *encastatus* in ganxetis unus pulxer rubic». 1 En els clàssics antics: «Si alguna nau tindrà proïs, e per ço que-l proïs no frete ne s'*encaste*, haurà-y posats senyals qui-l sospe-